EVLİ KADIN VE ERKEKLERDE PSİKOLOJİK İYİ OLUŞUN EBEVEYN TUTUMUNA ETKİSİNİN İNCELENMESİ*

Geliş Tarihi:29.05.2017 Kabul Tarihi:06.07.2017

Fulya EROĞLU [1]
ORCID: 0000-0002-2314-9647

Hanifi PARLAR [2]
ORCID: 0000-0002-6313-6955

ÖZET

Bu çalışmada, psikolojik iyi oluşun ebeveyn tutumuna etkisini incelemek amaçlanmaktadır. Araştırma, nicel araştırma modellerinden ilişkisel tarama deseninde tasarlanmıştır. Araştırmada, evli ve 2-6 yaş grubunda çocuğu olan 288 kadın ve 47 erkek ile çalışılmıştır. Demir ve Şendil (2008) tarafından geliştirilen "Ebeveyn Tutum Ölçeği", Özmete (2016) tarafından geliştirilen, "Evli Kadın ve Erkeklerde Psikolojik İyi Oluş Ölçeği" ve araştırmacı tarafından hazırlanan demografik bilgi formu kullanılmıştır. Elde edilen bulgular sonucunda, psikolojik iyi oluştaki bir birimlik artışın, demokratik ve izin verici ebeveyn tutumlarını artıracağı ve otoriter ebeveyn tutumunu azaltacağı tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Psikolojik İyi Oluş, Ebeveyn Tutumu, Çocuk Gelişimi

EXAMINING ON THE EFFECTS OF WELL-BEING PSYCHOLOGICAL PARENTAL ATTITUDE IN MARITAL WOMEN AND MALE

ABSTRACT

The aim of this study is analysis of any effect of psychological well-being on parenting styles. Research was designed as relational screening model from quantitative methods. In this research, 288 married women and 47 married men have children who are ages from 2-6 were taken as a sample. In data acquisition, Parents Attitude Scale (PAS) was developed by Demir and Şendil in 2008 and Psychological Well-Being Scale for Married Women and Men were developed by Özmete in 2016 were used. In results, rise one unit of psychological well-being increases democratic parenting styles and permissive parenting styles, although it decreases authoritative parenting style.

Key words: Psychological Well-Being, Parenting Styles, Child Development.

[1] *fulyaozbutun@gmail.com İstanbul Büyükşehir Belediyesi, İstanbul Ticaret Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Aile Danışmanlığı ve Eğitimi Tezli Yüksek Lisans Programı*
[2] *hparlar@ticaret.edu.tr Dr. Öğr. Üyesi, İstanbul Ticaret Üniversitesi Eğitim Bilimleri Bölümü*
**Bu makale "Evli Bireylerde Psikolojik İyi Oluş ile Ebeveyn Tutumlar Arasındaki İlişkinin İncelenmesi" adlı tezden üretilmiştir.*

GİRİŞ

Çocuk gelişimi, aile-çocuk iletişimi ve çiftler arası ilişkiler gibi konulara son yıllarda ilgi artmaktadır. Bu ilgi konusu olan kavramlar aile içinde ortaya çıkmaktadırlar. Aile sistemi, etkileşim halinde olan parçalar, üniteler ve kişilerin bir araya gelmesiyle meydana gelen dolayısıyla diğerlerinin davranışlarından etkilenen bir bütündür (Gladding, 2012). Sistemler, çevresiyle etkileşim halinde olan açık sistemler ve diğerleriyle etkileşimde bulunmayan kapalı sistemler olmak üzere iki başlıkta ele alınabilir (Owens, 1981'den akt. Yalçınkaya, 2002). Kapalı sistemler, dış çevreden enerji, bilgi, malzeme vb. girdiler almazlar, bu nedenle sistemin çevresine çıktılarla cevap veremezler. Açık sistemler ise çevrelerinden girdi alır ve çevresine cevap verirler, böylece hem etkiler hem de etkilenirler. Canlı varlıklar açık sistem, cansız varlıklar ise kapalı sistem olarak belirtilebilir (Yoldaş, 2007). Satir (1983) ailedeki bireylerin, hem tek tek birbirleriyle hem de bütünüyle etkileşim halinde olduğunu dile getirmiştir. Aile çocuğu hem etkileyen hem de ondan etkilenen bir yapıdır. Anne-babaların çocuklarına karşı sergiledikleri tutumlar çocukların sosyal, psikolojik, bilişsel ve duygusal olarak nasıl bir birey olacağını belirler. Sağlıklı bir toplum için ruh ve beden sağlığı yerinde bireylerin yetişmesi önemlidir. Çocukların nasıl yetiştirilmesi gerektiğiyle ilgili ebeveynlere eğitimler verilirken, anne-babaların kendi iyi oluşlarında da sistem içinde etkisi olduğu öngörülmektedir. Tarhan ve ark. (2015) çocuk yetiştirirken ebeveynin yaşının, eğitim düzeyinin, zihinsel ve duygusal kapasitesinin çocuğun gelişimini etkilediğini vurgulamışlardır.

Ryff ve Keyes (1995)'e göre psikolojik iyi oluş, kişinin yaşama yönelik hedeflerinin farkında olması ve doyurucu kişiler arası ilişkiler geliştirmesi ve bu ilişkileri sürdürmesiyle ilişkili olduğu kavram olarak tanımlamıştır.

Ryff (1989), psikolojik iyi oluşu 6 temel boyutta değerlendirmiştir. Bunlar; özerklik, yaşam amaçları, özkabul, çevresel hakimiyet, bireysel gelişim ve diğerleriyle olumlu ilişkilerdir. Yapılan çalışmada bu boyutlardan daha çok diğerleriyle olumlu ilişkiler boyutuna ağırlık verilmiştir. Olumlu ilişkiler kurma, bireyin çevresindeki kişilerle kurduğu ilişkileri önemsemesi ve bu kişilere güvenmesidir ve psikolojik iyi olmanın önemli bir yönüdür. Olumlu ilişkiler sosyal ve kişiler arası yönüyle de ilişkilidir (Ryff ve ark., 2002). TÜİK (2016) verilerine göre evli kişiler kendilerini en çok ailelerinin mutlu ettiğini ifade etmişler ve mutlu oldukları kişiler; 15,1 ile çocuklar, %4,7 ile eş, %3,6 ile anne/baba, %2,7 ile kendisi, %1,9 ile torunlar ve %1,7 ile diğer kişiler olarak belirtilmiştir. Araştırma sonucu gösteriyor ki bireylerin mutluluğunda evlilik ön planda yer almaktadır. Eşler ve çocuklar mutlulukta çok fazla etkiye sahiptir. Evlilikte çift arasındaki ilişkinin biçimi ve doyumu ailenin yapısından önemli farklılık yaratmaktadır. Eşler doyurucu olmayan bir evlilik yaşaması ebeveynliğin de doğal olarak sağlıksız olmasına sebep olacaktır.

Ebeveyn tutumu, anne-babaların çocuklarına karşı yaklaşım tarzıdır. Bilimsel kaynaklarda çeşitli kategorilerde ele alınmaktadır; ancak araştırmada ölçeğin alt

boyutu olması nedeniyle demokratik, aşırı koruyucu, otoriter ve izin verici ebeveyn tutumları ele alınmıştır.

Yavuzer (2016)'a göre otoriter ebeveyn tutumu, çocuğun davranışlarını esnek olmayan, katı ölçütlere göre yönlendirme, denetim altına alma ve yargılama eğilimi vardır. Navaro (1987) çocuğu dövmek, bodruma kapatmak, ceza vermek gibi kaba kuvvete dayanan cezalar olumsuz davranışın kısa bir süre ortadan kalkmasına neden olsa da ebeveyn-çocuk ilişkisini olumsuz etkilediğini belirtmiştir.

İzin verici ebeveyn tutumu, çocuk merkezli bir yaklaşımdır. Kontrolün, kuralların, sınırların büyük çoğunluğunun çocuğun elinde olduğu tutumdur. Bu tutumla yaklaşan ebeveynler çocuklarına karşı aşırı hoşgörü, anlayış ve ilgi göstermelerine rağmen onların davranışlarına rehberlik edecek kurallar ve sınırlar belirlemede yeterli değillerdir (Demir ve Yavuzer, 2016). Bu tutumla yetişen çocuklar çeşitli alanlarda sınırlara uyum sağlamakta zorlanırlar. Uyku saati, yemek saati, teknolojik aletlerin kullanımı ve kendisine zarar verecek şeyleri denemesi gibi bir çok yerde çocuğun hayatındaki sınırları etkiler (Semerci, 2015).

Anne-babalar çocuklarına zarar gelecek endişesiyle bazen aşırı koruyucu davranırlar. Yavuzer (2016)'e göre buna neden olan etkenlerden birisi annelerin, evlilik ilişkisindeki mutsuzluğu telafi etmek amacıyla ya da nevrotik yapısı sebebiyle çocuğa marazi ilgide bulunur ve aşırı koruyucu bir tutum sergiler. Aşırı koruyucu tutuma maruz kalan çocuğun bireyselleşmesini engeller. Bu durum annenin duygusal yalnızlık sebebiyle evliliğinde bulamadığı doyumu çocuklarıyla olan ilişkisinde aramakta olduğunu gösterir.

Çocuk yetiştirmede sınırlar ve çocuklara saygının denge içinde olması gerekmektedir. Otoriter tutumda sınırlar vardır; ancak çocuklara saygı yoktur. İzin verici tutumda saygı vardır; fakat sınırlar yoktur. Her iki tutumda da kazanan kaybeden yöntemine göre belirlenmiştir. Oysa demokratik ebeveynler hem sınır koyarlar hem de saygı duyarlar. Sevgi ve sınırlar birbirinden farklı kavramlardır (Mackenzie, 2014).

Psikolojik iyi oluşun bu dört ebeveyn tutumunu nasıl etkilediği araştırmanın temel denencesidir.

YÖNTEM

Araştırmamız, nicel araştırma modellerinden ilişkisel tarama deseninde tasarlanmıştır. İlişkisel tarama modeli, iki veya daha çok sayıdaki değişken arasında birlikte değişim ve/veya derecesini ortaya koymayı amaçlayan araştırma türüdür (Karasar, 2007). Yapılan bu çalışmanın amacı, psikolojik iyi oluşun ebeveyn tutumuna etkisini incelemektir. Bu temel konunun yanı sıra demografik değişkenlerin psikolojik iyi oluş ve ebeveyn tutumuyla ilişkisi de ele alınmıştır. Araştırmada bağımlı değişken olarak "Ebeveyn Tutumu", bağımsız değişken olarak ise "Psikolojik İyi Oluş" ve demografik özellikler ele alınmıştır.

Araştırmanın evrenini 2-6 yaş grubunda çocuğu olan evli kadın ve erkekler oluşturmaktadır. Araştırma, İstanbul'un çeşitli sosyo- ekonomik ilçelerinde ikamet eden 288'i kadın, 47'si erkek olmak üzere 335 kişiye uygulanmıştır. Kişilere random seçim yöntemi kullanılarak ulaşılmıştır. Random örneklem araştırmacının, saptanan örneklem büyüklüğüne göre herhangi bir şekilde evrenin bir bölümünü seçmesidir (Arlı ve Nazik, 2001)

Araştırma sorularının bir kısmı internet ortamından bir kısmı da çıktı alınarak elden ulaştırılarak uygulanmıştır.

Araştırmada ebeveynlerin cinsiyeti, yaşı, eğitim durumu, aylık hane geliri, çocuk sayısı ve çalışma durumu gibi demografik özellikler elde edilmiş daha sonra bu kişilere Psikolojik İyi Oluş ve Ebeveyn Tutumu Ölçekleri uygulanmıştır.

Araştırmada, Özmete (2016)'nin geliştirdiği "Evli Kadınlar ve Erkekler İçin Psikolojik İyi Oluş Ölçeği" kullanılmıştır. Ölçek 36 maddeden oluşmaktadır. "Genel duygular", "ekonomik, aile ve bireysel koşullardan duyulan memnuniyet" ve "ev dışındaki aktiviteleri sürdürebilme" olmak üzere üç boyutu incelemektedir. Güvenirlik "genel duygular" için .86, "ekonomik, aile ve bireysel koşullardan duyulan memnuniyet " için .88 ve "ev dışındaki aktiviteleri sürdürebilme" için .86'dır. Kullanılan ölçek 5'li likert tarzdadır. "Kesinlikle katılıyorum", "katılıyorum", "kararsızım", "katılmıyorum" ve "kesinlikle katılmıyorum" şeklindedir

Demir ve Şendil (2008) tarafından geliştirilen "Ebeveyn Tutum Ölçeği" (ETÖ), ebeveynlerin 2-6 yaş grubundaki çocuklarına karşı tutumlarını ölçmek amacıyla geliştirilmiş bir ölçektir. 2-6 yaş arasında çocuğu olan ebeveynlere uygulanabilen ölçek, "demokratik", "otoriter", "aşırı koruyucu" ve "izin verici" olmak üzere 4 alt boyuttan ve 46 maddeden oluşmaktadır. Güvenirlik analizi verilerine göre Cronbach alfa değerleri "demokratik" boyut için .83, "otoriter" boyut için .76, "aşırı koruyucu" boyut için .75 ve "izin verici" boyut için .74 olarak bulunmuştur. Kullanılan bu ölçek likert tarzdadır. Ölçekteki maddeler davranış biçimleri şeklindedir ve her bir davranış biçiminin karşısında cevaplayıcıların seçecekleri, sıklık oranlarına göre farklılaşan 5 seçenek bulunmaktadır. Bunlar; "Her zaman böyledir", "Çoğunlukla böyledir", "Bazen böyledir", "Nadiren böyledir" ve "Hiçbir zaman böyle değildir" şeklindedir.

Verilerin analizi yapılırken psikolojik iyi oluşun ebeveyn tutumuna etkisini ölçmek amacıyla regresyon analizi yapılmıştır. Psikolojik iyi oluş ve ebeveyn tutumunun demografik değişkenlerle olan ilişkisini öğrenmek amacıyla ise t-testi ve Anova testlerinden yararlanılmıştır.

Araştırmada tüm analizler SPSS 20.0 paket programı kullanılarak gerçekleştirilmiş ve çözümlemelerde anlamlılık düzeyi 0.05 olarak kabul edilmiştir. Araştırma bulgularını elde etmek için regresyon, t-testi ve Anova testi kullanılmıştır.

BULGULAR

Araştırmada bulgular; demografik değişkenlerin frekans ve yüzdelik dağılımı frekans testine göre sırayla aşağıda yer almaktadır.

Tablo 1. Demografik Değişkenlerin Frekans ve Yüzdelik Tablosu

Demografik değişkenlerin dağılımı		Frekans	Yüzde
Cinsiyet	Kadın	288	86,0
	Erkek	47	14,0
Yaş	18-24	11	3,3
	25-34	195	58,2
	35-44	115	34,3
	45 ve üzeri	14	4,2
Eğitim	Okuryazar değil	2	,6
	Okuryazar	3	,9
	İlkokul	92	27,5
	Ortaokul	66	19,7
	Lise	90	26,9
	Üniversite	69	20,6
	Yüksek lisans/Doktora	13	3,9
Gelir	0-999 tl	15	4,5
	1000-1999 tl	134	40,0
	2000-2999 tl	89	26,6
	3000-3999 tl	37	11,0
	4000-4999 tl	24	7,2
	5000 tl ve üzeri	36	10,7
Çocuk Sayısı	1	96	28,7
	2	164	49,0
	3	59	17,6
	4	12	3,6
	5 ve üzeri	4	1,2
Çalışma durumu	Çalışıyor	96	28,7
	Çalışmıyor	239	71,3

Çalışma 288'i (%86) kadın, 47'si (%14) erkek olmak üzere 335 kişiye uygulanmıştır. Yaş gruplarına baktığımızda 11'i (%3,3) 18-24 yaş arasında, 195'i (%58,2) 25-34 yaş arasında, 115'i (%34,3) 35-44 yaş arasında ve 14'ü (%4,2) 45 yaş ve üzerindedir. Eğitim düzeylerin göre 2'si (0,6) okuryazar değil, 3'ü (%0,9) okuryazar, 92'si(%27,5) ilkokul mezunu, 66'sı (%19,7) ortaokul mezunu,

90'ı(%26,7) lise mezunu, 69'u(%20,6) üniversite mezunu ve 13'ü(%3,9) yüksek lisans veya doktora mezunudur. Gelir durumlarına göre dağılımı; 15'i(%4,5) 0-999 tl arasında, 134(%40)'ü 1000-1999 tl arasında, 89'u(%26,6) 2000-2999 tl arasında, 37'si (%11) 3000-3999tl arasında, 24'ü(%7,2) 4000-4999 tl arasında ve 36'sı(%10,7) 5000 tl ve üzeri gelire sahiptir. Çocuk sayısına göre değerlendirdiğimizde; 96'sı (28,7) 1 çocuk, 164'ü(%49) 2 çocuk, 59'u(%17,6) 3 çocuk, 12'si (%3,6) 4 çocuk 4'ü (%1,2) 5 ve üzeri çocuğa sahiptir. Son olarak çalışma duruma göre bakıldığındaysa 96'sı (%28,7) çalışıyor, 239'u(%71,3) çalışmıyor olarak tespit edilmiştir.

Araştırmada; psikolojik iyi oluşun ebeveyn tutumuna etkisini ölçmek için regresyon analizleri yapılmıştır.

Tablo 2. Demokratik Ebeveyn Tutumu ile Psikolojik İyi Oluş için Regresyon Analizi

Bağımlı değişken: demokratik ebeveyn tutumu		**Beta**	**t**	**Sig.**
Bağımsız Değişkenler	**Sabit**	3,563	21,954	,000
	psikolojik iyi oluş	,189	4,572	,000
F	20,901 (sig. ,000)			
R	,243			
R^2	,059			

Tablo 2'de görülen t ve f değerleri yüksek değerlerdir. Araştırma modeli 0,05 değerinde istatistiki olarak anlamlı bulunmuştur. Bağımsız değişken olan psikolojik iyi oluştaki bir birimlik artışın, demokratik ebeveyn tutumunu 0,189 oranında arttıracağı görülmektedir. Psikolojik iyi oluş demokratik ebeveyn tutumunu %5(R^2 = ,059) düzeyinde açıkladığı tespit edilmiştir

Tablo 3. Otoriter Ebeveyn Tutumu ile Psikolojik İyi Oluş için Regresyon Analizi

Bağımlı değişken: otoriter ebeveyn tutumu		**Beta**	**t**	**Sig.**
Bağımsız Değişkenler	**Sabit**	3,062	17,377	,000
	psikolojik iyi oluş	-,284	-6,315	,000
F	39,883 (sig. ,000)			
R	,327			
R^2	,107			

Tablo 3'de görülen t ve f değerleri yüksek değerlerdir. Araştırma modeli 0,05 değerinde istatistiki olarak anlamlı görülmektedir. Bağımsız değişken olan psikolojik iyi oluştaki bir birimlik artışın, otoriter ebeveyn tutumunu 0,284 oranında azaltacağı görülmektedir. Psikolojik iyi oluşun otoriter ebeveyn tutumunu %10 (R^2 = ,107) düzeyinde açıkladığı tespit edilmiştir.

Tablo 4. İzin Verici Ebeveyn Tutumu ile Psikolojik İyi Oluş için Regresyon Analizi

Bağımlı değişken: izin verici ebeveyn tutumu		**Beta**	**T**	**Sig.**
Bağımsız Değişkenler	**Sabit**	2,664	13,543	,000
	psikolojik iyi oluş	,090	-1,801	,073
F	3,243 (sig. ,073)			
R	,098			
R^2	,010			

Tablo 4'de görülen t ve f değerleri yüksek değerlerdir. Araştırma modeli 0,10 değerinde istatistiki olarak anlamlı görülmektedir. Bağımsız değişken olan psikolojik iyi oluştaki bir birimlik artışın, izin verici ebeveyn tutumunu 0,09 oranında artıracağı görülmektedir. Psikolojik iyi oluşun izin verici ebeveyn tutumunu %1 (R^2 =,010) düzeyinde açıkladığı tespit edilmiştir.

Aşağıda ebeveyn tutumu ile eğitim durumu değişkeni arasında saptanan anlamlı ilişkinin ayrıntılı analizleri için Anova testi yapılmıştır.

Tablo 5. Eğitim Durumuna Göre Ebeveyn Tutum Ölçek Boyutları Betimsel İstatistik ve Anova Testi Sonuçları

		Kareler Toplamı	**Df**	**Kareler Ortalaması**	**F**	**Sig.**
demokratik	**Gruplararası**	2,350	6	,392	2,013	,063
	Grupiçi	63,811	328	,195		
	Toplam	66,162	334			
otoriter	**Gruplararası**	3,919	6	,653	2,738	,013
	Grupiçi	78,240	328	,239		
	Toplam	82,159	334			
aşırı koruyucu	**Gruplararası**	16,307	6	2,718	6,448	,000
	Grupiçi	138,260	328	,422		

	Toplam	154,567	334			
izin verici	**Gruplararası**	2,453	6	,409	1,491	,180
	Gruiçi	89,929	328	,274		
	Toplam	92,382	334			

Tablo 5'de görüldüğü üzere otoriter tutumu ve aşırı koruyucu tutum ile eğitim durumu arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık vardı ($p<0,05$). Buna göre ebeveynlerde eğitim seviyesi arttıkça anlamlı bir düzeyde daha otoriter ve daha koruyucu olmaktadırlar.

Aşağıda ebeveyn tutumu ile eğitim durumu değişkeni arasında saptanan anlamlı ilişkinin ayrıntılı analizleri için t -testi yapılmıştır.

Tablo 6. **Çalışma Durumuna Göre Ebeveyn Tutum Ölçek Boyutları Betimsel İstatistik ve t Testi Sonuçları**

	çalışma durumu	**N**	**ortalama**	**standart sapma**	**ortalamanın standart sapması**	**P**
demokratik	çalışıyor	96	4,3677	,37495	,03827	,065
	çalışmıyor	239	4,2686	,46802	,03027	,063
otoriter	çalışıyor	96	1,9249	,52627	,05371	,403
	çalışmıyor	239	1,9751	,48366	,03129	,421
aşırı koruyucu	çalışıyor	96	3,5493	,64608	,06594	,006
	çalışmıyor	239	3,7748	,68424	,04426	,005
izinverici	çalışıyor	96	2,3338	,52608	,05369	,661
	çalışmıyor	239	2,3059	,52675	,03407	,661

Tablo 6'da görüldüğü gibi çalışan ebeveynlerin otoriter boyut ortalaması 1,92 ve standart sapması 0,52 iken çalışmayan ebeveynlerin otoriter boyut ortalaması 1,97 ve standart sapması 0,48'dir. Çalışan ve çalışmayan ebeveyn arasında otoriter boyut puanlarına göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık vardır ($p<0.05$). Buna göre çalışan ebeveynler çalışmayan ebeveynlere göre anlamlı bir düzeyde daha otoriterdir. Çalışan ebeveynlerin koruyucu boyut ortalaması 3,54 ve standart sapması 0,64 iken çalışmayan ebeveynlerin koruyucu boyut ortalaması 3,77 ve standart sapması 0,68'dir. Çalışan ve çalışmayan ebeveyn arasında koruyucu boyut puanlarına göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık vardır. ($p<0.05$). Buna göre çalışan ebeveynler çalışmayan ebeveynlere göre anlamlı bir düzeyde daha koruyucudur.

Aşağıda cinsiyet ile psikolojik iyi oluş değişkeni arasında saptanan anlamlı ilişkinin ayrıntılı analizleri için t -testi yapılmıştır.

Tablo 7. Cinsiyet ile Psikolojik İyi Oluşun Betimsel İstatistik ve t Testi Sonuçları

	cinsiyet	N	Ortalama	standart sapma	ortalamanın standart sapması	P
psikolojik iyi oluş	kadın	288	3,8434	,56309	,03318	,004
	erkek	47	4,1041	,57900	,08446	,006

Tablo 7'de görüldüğü üzere kadınların psikolojik iyi oluşu ortalaması 3,84 ve standart sapması 0,56 iken, erkeklerin psikolojik iyi oluş ortalaması 4,10 ve standart sapması 0,57'dir. Kadın ve erkek arasında psikolojik iyi oluş ölçeğine göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık vardır ($p<0.05$). Buna göre kadınlar erkeklere göre daha iyi bir psikolojik iyi oluşa sahiptirler.

Aşağıda gelir ile psikolojik iyi oluş değişkeni arasında saptanan anlamlı ilişkinin ayrıntılı analizleri için Anova testi yapılmıştır.

Tablo 8. Gelir Dağılımı ile Psikolojik İyi Oluş Betimsel İstatistik ve Anova Testi Sonuçlar

		Kareler Toplamı	Serbestlik düzeyi	Kareler Ortalaması	F	Sig
psikolojik iyi oluş	Gruplar arası	6,123	5	1,225	3,910	,002
	Grupiçi	103,046	329	,313		
	Total	109,169	334			

Tablo 8'de görüldüğü gibi gelir dağılımı ile psikolojik iyi oluş arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık vardır. ($p<0.05$). Buna göre gelir seviyesi arttıkça psikolojik iyi oluşta da bir artış meydana gelecektir.

Aşağıda çalışma durumu ile eğitim durumu değişkeni arasında saptanan anlamlı ilişkinin ayrıntılı analizleri için t- testi yapılmıştır.

Tablo 9. Çalışma Durumu ile Psikolojik İyi Oluş Betimsel İstatistik ve t Testi Sonuçları

		Kareler Toplamı	Serbestlik derecesi	Kareler Ortalaması	F	Sig
psikolojik iyi oluş	**Gruplararası**	,984	4	,246	,750	,558
	Grupiçi	108,185	330	,328		
	Toplam	109,169	334			

Tablo 9'da görüldüğü gibi ebeveynin çalışma durumu ile psikolojik iyi oluş arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık vardır. ($p<0.05$). Buna göre çalışan ebeveyn çalışmayan ebeveyne göre daha iyi bir psikolojik iyi oluşa sahiptir.

Ebeveyn tutumu ile cinsiyet arasında anlamlı bir ilişki bulunamamıştır. Psikolojik iyi oluş ile eğitim seviyesi, yaş ve çocuk sayısı arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunamamıştır.

TARTIŞMA

Bu araştırmanın amacı, psikolojik iyi oluşun ebeveyn tutumuna etkisinin tespit edilmesidir. Bu amaç doğrultusunda ilk olarak psikolojik iyi oluşun ebeveyn tutumuna etkisi araştırılmıştır daha sonra ebeveyn tutumu ve psikolojik iyi oluşun demografik değişkenlere göre ilişkisi incelenmiştir. Araştırma neticesinde psikolojik iyi oluşun ebeveyn tutumuna istatistiksel olarak anlamlı derecede etkilediği sonucuna varılmıştır. Bu sonuç sistem yaklaşımının bakış açısıyla paralellik göstermektedir. Ebeveynin psikolojik olarak iyi oluşu çocukla olan ilişkisini olumlu etkilemektedir. Psikolojik iyi oluş arttıkça demokratik ve izin verici tutum artarken, otoriter tutum azalmaktadır. Bunun sebebinin ebeveynlerin psikolojik iyi oluşlarının artmasıyla diğerleriyle olumlu ilişkiler boyutunun etkilenmesi böylece ebeveyn rolüne yansıyarak çocukla iletişimini etkiliyor olduğu düşünülmektedir.

Eğitim durumu ve ebeveyn tutumunu incelendiğinde, ebeveynlerin eğitim seviyesi arttıkça anlamlı bir düzeyde daha otoriter ve daha koruyucu oldukları sonucuna varılmıştır. Şendil ve Demir (2008)'in çalışmasına bakıldığında annelerin eğitim düzeyi arttıkça otoriter ve koruyucu tutumlarının da arttığı gözlemlenmiştir. Literatürle tutarlı sonuç elde edilmiştir.

Çalışma durumuna göre ebeveyn tutumuna bakıldığında, çalışan ebeveynlerin çalışmayan ebeveynlere göre anlamlı bir düzeyde daha otoriter ve daha koruyucu oldukları tespit edilmiştir. Özyürek ve Şahin (2005)'in çalışması incelediğinde öğretmen, avukat gibi meslekleri icra eden annelerin ev hanımı olanlardan daha fazla demokratik tutum sergiledikleri, daha az otoriter oldukları ve aşırı koruyuculuk

tutumuna sahip oldukları doktor, öğretmen, avukat gibi mesleklerde çalışan babaların ise daha az koruyucu ve daha az otoriter olduğu görülmüştür.

Psikolojik iyi oluş ve cinsiyet incelendiğinde kadınların erkeklerden daha yüksek düzeyde psikolojik iyi oluşa sahip olduğu tespit edilmiştir. Literatür incelendiğinde benzer çalışmaları desteklemektedir. Gürel (2009) çalışmasında kızların erkeklerden psikolojik iyi oluş puanlarının yüksek olduğunu tespit etmiştir. Alan yazındaki çalışmalarla tutarlılık göstermektedir (Gürel, 2009; Tuzgöl-Dost, 2007; Topuz,2013).

Psikolojik iyi oluş ve gelir ilişkisi incelendiğinde gelir seviyesi arttıkça psikolojik iyi oluşta da bir artışın meydana geleceği sonucu tespit edilmiştir. Literatür çalışmaları incelendiğinde, Özden (2014)'in psikolojik iyi oluş ve psiko-sosyal yordayıcıları kariyer kuramıyla ele aldığı çalışmasında da gelir seviyesi ile psikolojik iyi oluş arasında pozitif yönlü bir ilişki bulmuştur. Gelir kişilerin yaşam kalitesini arttırması bakımından kişilerin psikolojik iyi oluşunu etkilemektedir.

Psikolojik iyi oluş ve çalışma durumu incelendiğinde istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmuştur. ($p<0.05$). Buna göre çalışan ebeveyn çalışmayan ebeveyne göre daha iyi bir psikolojik iyi oluşa sahiptir. Literatüre baktığımızda, Lucas ve ark. (2004) Almanya'da 5 yıl boyunca 24.000 kişi ile yürütülen araştırmada işsizliğin psikolojik iyi oluşta ciddi ve önemli düşüşlere yol açtığı sonucunu bulmuştur (Akt. Carr, 2016).

Araştırma sonucuna göre evli kadın ve erkeklerin psikolojik iyi oluş düzeyleri arttıkça demokratik ebeveyn tutumu sergileme eğilimlerinin daha fazla olacağı sonucu elde edilmiştir. Kendisini psikolojik olarak daha iyi hisseden ebeveynler, çocuklarına kurallar koyabilen aynı zamanda sevgi de gösteren bireyler olabilmektedir. Çocuklarının fikirlerini önemseyen ve seçenek sunarak demokratik yaklaşan anne-babaların çocukları yetişkin olduklarında daha özerk, kendine güvenen, yaşam doyumu yüksek bireyler olabilmektedirler. Sistem yaklaşımında belirtildiği üzere aile bir sistem olarak sürekli etkileşim halinde olan canlı bir birimdir. Anne-babanın iyi oluşu çocuğu sosyal, duygusal, bilişsel ve psikolojik olarak daha sağlıklı bir birey yapar. Çocuğun iyi oluşu anne-babaya iyi gelir. Tam tersi durumlarda da otoriter, baskıcı ebeveyn tutumuyla yetişen çocuklar hırçın, inatçı, içine kapanık, kendisine güvenemeyen olabilmektedirler. Bu durum ebeveynin iyi oluşunu düşürmekte iyi oluşu düşük olan anne-baba çocuğa daha da kötü etkilemektedir.

Anne-babalara çocuklarına nasıl davranmalarının daha sağlıklı iletişim ortamı yaratacağını öğreten eğitimlerin yanı sıra ebeveynlerin psikolojik iyi oluşlarını da arttıracak, onların çift ilişkilerinin kalitesini yükseltmesini destekleyecek ve sosyal faaliyetlerde bulunabilmeleri için fırsat sağlayacak eğitim, televizyon programları, gazeteler ve yayınların yaygınlaşması önerilmektedir.

İleride yapılacak çalışmalarda, örneklem grubu değiştirilip farklı sosyolojik yapı ile tekrarlanabilir. İstanbul'dan farklı illerde yeniden çalışma yapılabilir. Çalışma farklı sosyolojik grupların karşılaştırılması olarak yeniden ele alınabilir. Evli kadın ve erkeklerde psikolojik iyi oluş ölçeğinin alt boyutlarıyla ilgili çalışmalar yapılabilir. Demografik form ek sorularla geniş tutulup çocuğun yaşı ve cinsiyeti, ebeveynin iş türü gibi değişkenler eklenerek tekrar değerlendirilebilir.

KAYNAKLAR

Arlı, M. ve Nazik, H. (2001). "Bilimsel araştırmaya giriş". Ankara: Gazi Kitabevi.

Carr, A. (2016). "Pozitif Psikoloji". İstanbul: Kaknüs.

Demir, E. K., Şendil, G. (2008). "Ebeveyn Tutum Ölçeği (ETÖ)". Türk Psikoloji Yazıları, 11(21), 15-25.

Demir, İ. ve Yavuzer, H. (2016). "Yeni kuşak anne-babalar ve çocukları". İstanbul: Remzi.

Gladding, S.T. (2012). "Aile Terapisi: Tarihi, Kuram ve Uygulamaları". Ankara: Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Derneği.

Karasar, N. (2007). "Bilimsel araştırma yöntemi". Nobel: Ankara.

Mackenzie, R. J. (2014). "Çocuğunuza sınır koyma". İstanbul: Yakamoz

Navaro, L. (1987). "Beni duyuyor musun?". İstanbul: Ya-pa.

Özden, K. (2014). "Üniversite öğrencilerinde psikolojik iyi oluşun psikososyal yordayıcılarının sosyal bilişsel kariyer kuramı açısından incelenmesi". İstanbul Arel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi. İstanbul.

Özmete, E. (2016). "Evli kadınlar ve erkekler için psikolojik iyi oluş ölçeği". Bilig Türk Dünyası Sosyal Bilimler Dergisi, 78: 361-391.

Özyürek, A. ve Şahin, F. T. (2005). "5-6 yaş grubu çocuğa sahip ebeveynlerin demografik özelliklerinin çocuk yetiştirme tutumlarına etkisinin incelenmesi". Türk Eğitim Bilimleri Dergisi, 6 (3), 395-414.

Ryff, C. D. (1989). "Hapiness is everything, or is it? Explorations on the meaning of psychological well- being". Journal of personality and social psychology, 57(6), 1069- 1081.

Ryff, C. D. ve Keyes, C. L. M. (1995). "The Structure of psychological well-being revisited". Journel of Personality and Social Pyschology, 69, 719-727.

Ryff, C.D, Keyes, C.L.M. ve Shmotkin, D. (2002). "Optimizing well-being: The empirical encounter of two traditions". Journal of Personality and Social Psychology, 82, 1007-1022.

Satir, V. (2016). "Temel aile terapisi". İstanbul: Beyaz.

Semerci, B. (2015). Birlikte büyütelim. İstanbul: Alfa.

Tarhan, N., Gümüşel, O. ve Sayım, A. (2015). "Pozitif psikoloji çoklu zeka uygulamaları". İstanbul: Timaş.

Topuz, C. (2013). "Üniversite öğrencilerinde özgeciliğin öznel iyi oluş ve psikolojik iyi oluş ile ilişkisinin incelenmesi". Fatih Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi. İstanbul.

Tuzgöl- Dost, M. (2007). "Üniversite öğrencilerinin yaşam doyumlarının bazı değişkenlere göre incelenmesi". Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi (2) 22. 132-143.

TÜİK. (2017). "Yaşam Memnuniyeti Araştırması 2016". http://www.tuik.gov.tr/PreHaberBultenleri.do?id=2464. Sayı: 24641

Yalçınkaya, M. (2002). "Açık sistem teorisi ve okula uygulanması". Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi, 22 (2), 103-116.

Yavuzer, H. (2016). "Çocuk eğitimi el kitabı". İstanbul: Remzi.

Yoldaş, Y. (2007). "İşlevsel- yapısal sistem kuramı". Bursa: Alfa.